

SECCIÓ DE SENDERS

AE TALAIA

RUTA DE LES ERMITES GR-176

1a Etapa : NAVÀS – SANT CUGAT DEL RACÓ – CASTELLADRAL

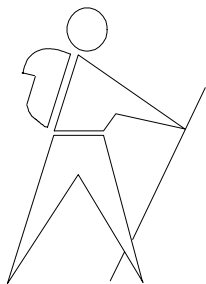
16 de desembre de 2007

HORARI PREVIST

Sortida de la Plaça de l'Estació de Vilanova i la Geltrú.	7 h 30 min
Navàs. Esmorzar. Inici de l'excursió (Xamfrà carrer Mossèn Morta – passeig Ramon Vall).	9 h 9 h 30 min
Torrent de Caolius. Reagrupament.	10 h 20 min 10 h 30 min
Sant Cugat del Racó. Reagrupament.	11 h 30 min 11 h 45 min
Castelladral. Final d'etapa. Sortida cap a Súria.	12 h 50 min 13 h 10 min
Súria. Dinar i visita. Sortida cap a Vilanova i la Geltrú.	13 h 45 min 17 h
Vilanova i la Geltrú.	18 h 45 min

Notes.-

- ** Esmorzarem a Navàs; al passeig Ramon Vall hi ha bars. Dinarem a Súria; hi ha restaurants i bars.
- ** Tingueu en compte que l'organització sempre **pot modificar aquesta previsió** d'horari en funció de com es vagi desenvolupant l'etapa (Condicions meteorològiques, retards o avançaments imprevistos, etc).
- ** Si us plau, sigueu puntuals, respecte els reagrupaments i **vigileu que hi sigui tothom**.
- ** Intenteu seguir els horaris previstos, és a dir, **no correu ni aneu massa LENTS !!**
- ** **Atenció:** La Secció de Senders disposa d'un telèfon mòbil (**680102567**). Per a qualsevol comunicació amb la Secció el dissabte abans de l'excursió o el mateix diumenge **utilitzeu només** aquest telèfon. (Els dissabtes de 14h a 16h i el diumenge a partir de mitja hora abans de l'hora prevista per a la sortida).

SECCIÓ DE SENDERS

AE TALAIA

RUTA DE LES ERMITES GR-176

1a Etapa : NAVÀS – SANT CUGAT DEL RACÓ – CASTELLADRAL

16 de desembre de 2007

DESCRIPCIÓ DE L'ETAPA

Amb aquesta etapa iniciem la Ruta de les Ermites que amb un recorregut circular per les rodalies de Navàs i Puig-reig, a cavall del Bages i del Berguedà, permet visitar més de vint ermites.

Horari Parcial	Horari Total	Distància (km)
0:00	0:00	0,000

Navàs (375 m).- Plaça de l'Ajuntament. Es pren la carretera Manresa-Berga a l'esquerra, sud, fins al carrer Mossèn Morta, que se segueix a la dreta. Passat el passeig Ramon Vall el carrer es passa a dir carrer Castelladral.

0:13	0:13	0,845
------	------	-------

Carretera (C-16). Eix del Llobregat (pal indicador) (395 m).- Es creua per un pas elevat i el carrer que se seguia passa a ser una pista que se segueix en direcció oest. Es deixa una pista a l'esquerra i una altra a la dreta. Més endavant es deixen unes granges i una pista a la dreta.

0:08	0:21	1,460
------	------	-------

Bifurcació (435 m).- Al final d'uns camps de conreu es deixa una pista a l'esquerra i es continua per la que se seguia. Més endavant es deixa una pista a la dreta i es continua per la que se seguia que fa un gir ampli, després es deixa una altra pista a la dreta.

0:06	0:27	2,060
------	------	-------

Cruïlla (465 m).- S'arriba a una pista que se segueix a la dreta i de seguida es deixa aquesta pista per seguir-ne una altra a l'esquerra.

Es gaudeix d'una vista magnífica de la comarca de Bages amb el Montseny, Sant Llorenç de Munt i Montserrat com a teló de fons. Més a prop es veu el castell de Balsareny i, a la dreta, Castelladral. Es passa per la vorera d'un camp de conreu al final del qual es va pel camí de la dreta.

0:10 0:37 2,850

Bifurcació (430 m).- Es deixa el camí que se seguia i es pren un caminet a l'esquerra que davalla sobtat. Al final de la baixada s'arriba a una pista que se segueix a la dreta. En una propera bifurcació es va a l'esquerra.

0:04 0:41 3,045

Torrent (390 m).- Es creua a gual i de seguida s'arriba a una pista que se segueix a l'esquerra.

0:06 0:47 3,515

Bifurcació (380 m).- Al costat d'uns camps de conreu que es van vorejant es deixa el camí i es va a la dreta per una pista que va al costat d'un torrent. A 300 metres, en una bifurcació, es va a l'esquerra per una pista i es creua el torrent de Caolius a gual.

0:06 0:53 3,920

Bifurcació (380 m) (pal indicador).- Es va a la dreta per una pista que puja.

0:06 0:59 4,235

Bifurcació (420 m).- Es deixa la pista, que fa una corba molt pronunciada a la dreta, i es va recte per un camí que puja fort. A 200 metres s'arriba a una pista i es va a l'esquerra.

0:13 1:12 5,015

Cruïlla (470 m).- Es deixa la pista al costat d'un camp de conreu i es continua recte. Es creua un camp de conreu i es continua recte per un camí que puja graonat.

0:03 1:15 5,160

Runes (485 m).- Es deixen a l'esquerra i es continua pel camí que se seguia, que va a parar a un camp que es voreja per la dreta, al final del qual es pren una pista a l'esquerra que careneja pel serrat de ca l'Agustí.

0:20 1:35 6,360

Carretera (Castelladral-Navás) (520 m).- Punt de confluència amb el GR 179, que per l'esquerra va a Santpedor; els dos senders continuen junts. Es creua la carretera i es continua per un camí que és una drecera de la carretera a la qual es retorna passats uns 200 metres, es va a l'esquerra.

0:07 1:42 6,870

Sant Cugat del Racó (560 m) (pal indicador).- Es deixa la carretera, per la qual continua el GR 179, i es pren una pista a l'esquerra que deixa unes instal·lacions a la dreta a un nivell més alt. La pista davalla suau en direcció oest.

0:20 2:02 8,290

Els Taurons (505 m).- Masia en runes que queda a l'esquerra. Es continua per la pista que se seguia.

0:01 2:03 8,360

Bifurcació (505 m).- Es deixa la pista i es va a la dreta per un camí que baixa.

0:03 2:06 8,540

Bifurcació (485 m).- S'arriba en una pista que se segueix a la dreta.

0:02 2:08 8,665

Riera de Sant Cugat (480 m).- Es travessa a gual i de seguida s'arriba a una pista que se segueix a la dreta. Punt de confluència amb el GR-179-1 que per l'esquerra va a Santpedor, els dos senders continuen junts i als pocs metres el GR-179-1 continua per la pista i el GR-176 va a l'esquerra per una altra pista.

0:04 2:12 8,960

Bifurcació (480 m).- Es pren una pista a la dreta. Passats uns 150 metres es deixa aquesta pista i es va a la dreta per un camí.

0:05 2:17 9,325

Collet (520 m).- Hi ha una cruïlla d'on, per l'esquerra, es va al turó dels Olivers; es va a la dreta, es creua un camp de conreu i es continua per la carena. Passats uns 150 metres hi ha una cruïlla on es puja recte, més endavant hi ha una pista a la dreta.

0:12 2:29 9,950

Bifurcació (600 m).- S'arriba en una pista que se segueix a la dreta.

0:05 2:34 10,285

Bifurcació (620 m).- S'arriba en una pista i se la segueix a la dreta. Poc abans d'aquesta bifurcació es deixa la nau d'una granja a la dreta. Es continua pel costat de diverses cases.

0:07 2:41 10,785

Castelladral (645 m) (pal indicador).- Carretera B-423 (Súria-Castelladral). Es creua i es continua per ella a l'esquerra.

SANT CUGAT DEL RACÓ

Durant el segle X, la parròquia de Sant Cugat era propietat del comte de la Cerdanya, Miró II el Jove; s'anomenava l'alou de les Esglésies Clavades, d'aquí el nom de Sant Cugat de Salou. L'any 926 en féu donació al monestir de Ripoll, i a l'any 938, en un document on el rei Lluís Ultramarí confirma els béns del monestir, hi figura l'alou dit *Ecclesias Clavatas* amb la parròquia de Sant Cugat. D'aquesta època era l'església preromànica, de la qual se'n trobaren els fonaments de l' absis, sota el presbiteri. Va pertànyer al monestir de Ripoll fins l'any 1835, any de la desamortització. A partir d'aquell moment va passar a estar sota la jurisdicció del bisbat. Durant un temps perdé la categoria de parròquia, i passà a dependre de Castelladral. Actualment és parròquia.

És interessant veure l'evolució del nom, l'any 1040 apareix com a Sant Cugat de Castelladral, el 1293 apareix com a Sant Cugat de l'Alou, en referència a l'alou del monestir de Ripoll, d'aquí també en surt un dels noms amb que podem trobar classificada aquesta església Sant Cugat de Salou. Però el nom amb que és més coneguda, sobretot per la gent de la zona, és el de Sant Cugat del Racó, que apareix l'any 1689, i que potser té a veure amb el lloc geogràfic que ocupa.

L'explicació de per què existeix aquest edifici, un edifici sumptuós, en aquest lloc, segurament troba la seva resposta en la rivalitat entre els monestirs de Ripoll i el de Sant Llorenç prop Bagà, que va construir l'església de Sant Maria de les Esglésies, molt propera a Sant Cugat.

L'edifici té tres característiques que el fan singular. En primer lloc la seva planta, que és de creu grega, de la qual n'hi ha pocs exemplars a Catalunya. Originàriament hi havia tres absis, actualment només en queden dos, l'absis central, i l'absidiola nord, la del sud va desaparèixer al segle XVII, en què es feu una sagristia, en aquest costat. Precisament és aquesta sagristia, la que no permet actualment, poder contemplar a l'exterior la forma de creu grega de l'església, i també que a l'interior s'hagi fet un intent de reconstrucció de l'absidiola, a base de llums i miralls.

La decoració interior és molt austera, i només es trenca gràcies a l'adovellament de les arcades i les finestres. Les naus són gairebé de la mateixa alçada, i són cobertes amb volta de canó de mig punt, i en el lloc d'intersecció d'aquestes s'aixeca una cúpula, coberta amb mitja esfera, recoberta amb argamassa, però que a l'acabament resta descobert una part de l'aparell, fet amb petits blocs de pedra que formen una espiral. Aquesta cúpula a l'exterior és ressaltada amb un cimbori cilíndric, aquesta és l'altra característica que dona singularitat a aquesta església, ja que no se n'ha conservat cap més en tot Catalunya.

A l'exterior ressalta la decoració llombarda, a base d'arcuacions cegues i lesenes. Aquest fet és normal en moltes esglésies d'aquesta època, però el cas de Sant Cugat és especial, ja que aquesta decoració s'estén per tots els murs, aquesta seria la tercera característica que fa singular aquesta església. El cimbori està decorat amb una tira de finestres cegues. La porta d'entrada no és l'original, tot i que és al mateix lloc. L'actual fou feta al segle XVI en estil gòtic tardà

SANT MIQUEL DE CASTELLADRAL

Aquesta església es trobava als peus de l'antic castell de Castelladral. La primera referència escrita d'aquest és de l'any 941, i la primera de l'església és al segle XIV. És dedicada a Sant Miquel i, de molt aviat obtingué la categoria de parròquia, que ha conservat fins l'actualitat

No es coneix com era en l'època preromànica; l'actual és del segle XI, però molt transformada en el segle XVII. L'església romànica era de planta basilical, és a dir tres naus, que eren molt estretes i altes. La capçalera tenia tres absis amb altars dedicats a Sant Miquel, la Mare de Déu i Sant Joan. Les voltes eren de canó. De l'època romànica se'n conserven els murs exteriors, excepte a la capçalera. El que es veu millor és el mur de migdia, on s'hi pot apreciar clarament la decoració llombarda típica del segle XI, a base d'arcuacions cegues i faixes.

Durant el segle XVII, s'hi féu una important reforma. L'església havia quedat petita, i tan sols s'aprofitaren les parets exteriors; l'interior es modificà tot. L'església passà a tenir una sola nau, coberta amb volta de creueria a l'estil gòtic; però feta de rajols i enguixada. A la capçalera hi quedà un únic absis de forma rectangular. I al llarg de la nau hi havia sis capelles laterals, tres per banda, cobertes amb volta de canó amb cassetons, que el Renaixement havia fet molt populars. Al llarg del XVII, en aquestes capelles s'hi anaren posant els altars amb els corresponents retaules d'estil barroc. Com moltes d'altres obres d'art, desaparegueren durant la Guerra Civil.

Finalment a mitjan del segle XVIII es construí el nou campanar, de torre quadrada.

SÚRIA

La vila de Súria (326 m) és situada a la riba dreta del Cardener, al peu de l'anomenada Guàrdia de Súria, antic castell que dominava el curs d'aquest riu. L'aparició de les primeres indústries motivà una transformació urbana: es formà un autèntic poble nou, entre el Cardener i els penya-segats que aguanten el poble vell, paral·lel al riu i a la carretera de Manresa a Cardona i Solsona. El nucli vell s'esglaona als vessants del coster que domina el riu, mentre que l'eixample modern s'ha estès en el sector més proper al riu. La diferència en el tipus i la data de les construccions i l'aspecte i la funció urbanística de tots dos conjunts és ben palesa i marca molt clarament dues èpoques de la història de la vila: abans i després de la industrialització; fins a la segona meitat del segle XIX i d'aleshores ençà.

El poble vell és dominat per la mola del castell i presidit per l'alt campanar de la primitiva parròquia de Sant Cristòfol. El conjunt –cases, carrers, arcs i muralles– conserva l'aspecte de la petita vila medieval. L'església, reconvertida en santuari de la Mare de Déu del Roser, mostra encara l'absis i un interessant campanar romànic, restes d'un edifici ampliat i molt alterat en segles successius. L'any 1940 fou beneït el nou temple parroquial, projectat per l'arquitecte Sagnier i construït al bell mig de la població moderna.

La mola arquitectònica del castell s'eleva encara al punt més alt del poble vell al nord, i dominant-la, de l'antiga església parroquial. El sobrealçament del graciós campanar romànic i el seu esvelt acabament són obra del final del segle XIX, quan el castell havia perdut ja interès militar. A mitjan segle, havia servit d'estació del telègraf òptic i es comunicava amb les estacions de Manresa, Cardona, Serrateix i Castelltallat. El gran casalici fou utilitzat fins a una època relativament recent per a escola, calabós i per a altres serveis municipals. Els valors artístics del castell no són pas gaire visents a causa de les modificacions modernes de l'estructura arquitectònica, que esborraren tot rastre de l'obra artística medieval.

El primer esment documental, que es coneix, del lloc de Súria, és de l'any 993. En aquesta data, el comte de Barcelona Ramon Borrell venia al prevere Miró Marcús un alou situat al terme del castell de *Sórisa*, dintre el comtat de Manresa. Aquest castell apareix després sota les formes *Sóriai*, finalment, *Súria*. La guàrdia o castell de Súria és un terme de referència freqüent durant l'edat mitjana, dels segles XI al XV. El rei Pere el Cerimoniós, mitjançant venda formalitzada el 1360, atorgà els drets jurisdiccionals del terme i el castell de Súria al vescomte de Cardona. Però, reclamada la jurisdicció pels consellers de Manresa, la venda reial fou anul·lada; encara que, pocs anys després, la jurisdicció de Súria i d'altres castells de la vegueria manresana passà novament a la casa de Cardona. Fins a l'extinció de les jurisdiccions feudals i la creació dels moderns municipis, Súria formà part de la batllia de Cardona, una de les demarcacions dels extensos dominis d'aquells ducs (abans comtes i, primer, vescomtes) cardonins, rics en terres i en poder, veritables reis sense corona.

Les activitats extractives són les predominants al municipi. Els jaciments de sals potàssiques –silvinita i carnal·lita– es descobriren el 1912 i es començaren a explotar entre el 1918 i el 1925. El tèxtil és l'altre sector important del municipi, gràcies a la presència del Cardener.

Una curiositat orogràfica del relleu surienc és el famós anticlinal de Migmón, fenomen geològic ben visible que ha esdevingut un dels trets característics de la població. És esmentat pel folklorista Joan Amades, el qual explicava que aquestes roques marquen l'acabament del món i indiquen el centre de la terra.

BIBLIOGRAFIA

- ** Hipermapa de Catalunya:
<http://www10.gencat.net/ptop/AppJava/cat/actuacions/territori/hipermapa.jsp>
- ** Hiperenciclopèdia (Comarques)
<http://www.grec.net/cgi-bin/sumaricl.pgm>
- ** Ruta de les Ermites
<http://www.totnavas.com/cen/menu06marxa02.html>
- ** Súria
<http://www.suria.diba.es/>

Agustí Poch. Desembre 2007

